

Про реалізацію заходів Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року у закладах загальної середньої освіти Закарпатської області

Одним із пріоритетних завдань освітнього реформування, яке продовжується в умовах дії правового режиму воєнного стану, є забезпечення дітям рівних можливостей у доступі до збалансованого здорового харчування та їх права на якісну та доступну освіту в безпечному освітньому середовищі. Основою реалізації поставлених завдань в області є ключові цілі і завдання, визначені Стратегією реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.10.2023 № 990-р. Упровадження реформи шкільного харчування в закладах освіти України започатковано з ініціативи першої леді Олени Зеленської.

Нагадаємо, що з метою виконання заходів, спрямованих на реформування системи шкільного харчування, обласною військовою адміністрацією затверджено Регіональну програму реалізації Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року в Закарпатській області (розпорядження від 19.01.2024 № 59) (далі – Програма).

Мета Програми – створення умов безпечного освітнього середовища, невід’ємною складовою якого є забезпечення дітей повноцінним, безпечним, якісним та різноманітним харчуванням, підвищення рівня організації харчування, збільшення кількості учнів, охоплених гарячим харчуванням, створення модернізованих харчоблоків із сучасним обладнанням, а також забезпечення штатом кваліфікованих працівників, які якісно та безпечно організовують харчування і сприяють формуванню в учнів здорових харчових звичок.

Фінансове забезпечення заходів, спрямованих на реалізацію цієї Програми, здійснюється у межах асигнувань обласного і місцевих бюджетів, а також за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законодавством України.

За кошти місцевих бюджетів в області забезпечено безкоштовне гаряче харчування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах, дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України „Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям”.

У територіальних громадах затверджено відповідні програми, якими передбачено безкоштовне або з частковою оплатою батьками харчування для учнів, які не належать до пільгової категорії, а також учнів із числа малозабезпечених та з багатодітних сімей, дітей, батьки яких постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, внутрішньо переміщених осіб, дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів та чиї батьки перебувають на службі у Збройних силах України.

Показники досягнення стратегічної мети реформування системи шкільного харчування – це рівень задоволеності учнів харчуванням у закладах освіти; зміна харчових уподобань дітей шкільного віку; збільшення кількості учнів, які харчуються у закладах освіти; кількість комплексно модернізованих/відновлених харчоблоків.

Стратегічна мета сформована на основі чотирьох стратегічних цілей.

Першою Стратегічною ціллю є достатність фінансового ресурсу в замовників для закупівель харчових продуктів чи послуг з організації харчування та здійснення закупівель просто та ефективно.

Так, за отриманою інформацією місцевих органів управління освітою, у 2025/2026 навчальному році загальна кількість учнів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), які забезпечені харчуванням, становить – 80 914 учнів, з них

кількість учнів, які забезпечені безкоштовним харчуванням, – 57 202 особи. Кількість пільгових категорій учнів ЗЗСО, які забезпечені безкоштовним харчуванням, – 21 380 здобувачів освіти.

Організація харчування здобувачів освіти з використанням потужностей власних харчоблоків здійснюється у 309 ЗЗСО. Послуга з організації аутсорсингу реалізується у 76 закладах освіти, кейтерингу – у 160 ЗЗСО області.

Для організації харчування учнів початкових класів на початку 2025 року Закарпаття отримало 158 081,1 тис. грн державної субвенції.

Станом на 1 жовтня 2025 року розпорядниками коштів місцевих бюджетів використано 114 535,9 тис. грн, що складає 72 відсотки від загальної суми державної субвенції.

Використано коштів державної субвенції нижче 55 відсотків такими територіальними громадами як: Богданська сільська територіальна громада (21,68%) Ясінянська селищна територіальна громада (26,45%), Великоберезнянська селищна територіальна громада (35,69%), Середнянська селищна територіальна громада (38,5%), Вишківська селищна територіальна громада (43,82%), Хустська міська територіальна громада (44,3%), Буштинська селищна територіальна громада (48,56%), Горінківська сільська територіальна громада (52,2%), Тур'є-Реметівська сільська територіальна громада (52,36%), Пилипецька сільська територіальна громада (52,78%).

Використано коштів державної субвенції понад 90 відсотків такими територіальними громадами як: Перечинська міська територіальна громада (100%), Воловецька (100%), Вилоцька (98,99%), Міжгірська (94,10%), Великобийганська (100%) Оноківська (90,66%), Полянська (93,21%), Дубриницько-Малоберезнянська (94,76%), Неліпинська (97,15%), Керецьківська (98,82%), Пийтерфолвівська (99,78%), Косоньська (100%).

Крім того, слід зазначити, що Урядом у серпні 2025 року спрямовано для організації харчування учнів 1 – 4 класів на вересень цього року ще 11,9 млн грн та 122 235,9 тис. грн розподілено між бюджетами громад Закарпатської області кошти державної субвенції на жовтень – грудень 2025 року.

Таким чином, у 2025/2026 навчальному році для 49 974 учнів 1 – 4 класів організовано безкоштовне харчування за рахунок зазначених коштів. Середня вартість харчування по області у ЗЗСО становить близько 50 гривень на одну дитину в день.

Також у 2025 році спрямовано субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на покращення якості гарячого харчування учнів початкових класів ЗЗСО за рахунок коштів, отриманих від Всесвітньої продовольчої програми ООН. Таку фінансову підтримку для організації харчування додатково отримали близько 9 тис. учнів 1 – 4 класів 93 ЗЗСО Закарпатської області (17 територіальних громад). Для цих закладів освіти спрямовано 9 141,8 тис. грн та станом на 1 жовтня 2025 року використано 4 894,5 тис. грн, що становить 53,5 відсотка.

Щодо використання цих коштів територіальними громадами, то Чопською міською територіальною громадою вже використано кошти у повному обсязі (100%), Керецьківською сільською територіальною громадою на 98%, Довжанською сільською територіальною громадою – 90%. Іншими 15 територіальними громадами використано коштів менше 70%. Найменший показник використання коштів такої субвенції у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді – 4,3%, зовсім не використано кошти з цієї програми Сюртівською сільською територіальною громадою.

Зауважимо, що зазначена державна субвенція від Всесвітньої продовольчої програми ООН на покращення якості гарячого харчування учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти передбачена до кінця 2025 року.

Другою Стратегічною ціллю є відновлення та модернізація харчоблоків закладів освіти з використанням новітніх технологічних процесів, покращення показників енергоефективності та дотримання принципів системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР).

У 2025 році з метою участі в конкурсному відборі на отримання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на придбання обладнання, створення та модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів освіти, зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою 11 територіальних громад подали 16 фінансових заявок у системі DREAM на загальну суму 149 215,1 тис. гривень.

Для Закарпатської області у цьому році спрямовано державної субвенції 34 745,4 тис. гривень для п'яти проєктів: реконструкція харчоблоку Сілецького ліцею Кам'янської сільської ради, капітальний ремонт харчоблоків шкільної їдальні Мукачівської загальноосвітньої школи № 13, Мукачівського ліцею № 11 Мукачівської міської ради, реконструкції харчоблоку Кам'яницького ліцею Оноківської сільської та Голубинської гімназії Полянської сільської ради Мукачівського району.

На двох об'єктах, а саме реконструкція харчоблоку Сілецького ліцею Кам'янської сільської ради та реконструкції харчоблоку Кам'яницького ліцею Оноківської сільської ради – вже тривають роботи, для двох інших проєктів управлінням освіти, культури, молоді та спорту Мукачівської міської ради оголошено відкриті торги на капітальні ремонти харчоблоків шкільних їдалень Мукачівської загальноосвітньої школи № 13 та Мукачівського ліцею № 11 Мукачівської міської ради. Усі проєкти, які розпочаті у 2025 році, планують завершити до 1 січня 2026 року.

Варто зазначити, що завершено реалізацію проєкту модернізації їдальні Голубинської гімназії Полянської сільської ради Мукачівського району. І вона стала першою опорною кухнею в Закарпатській області, створеною за сучасними технологіями.

Реалізація цього проєкту дає змогу забезпечити належним харчуванням 800 учнів Полянської територіальної громади – Голубинської, Сусківської, Пасіцької, Плосківської та Солочинської гімназій. Проєкт спрямований, передусім, на забезпечення інноваційного підходу до організації харчування учнів через створення сучасного харчоблоку та їдальні, впровадження вискоєфективних рішень для приготування та зберігання їжі, а також ефективної логістики для безперебійної доставки якісних та безпечних страв до закладів освіти.

Проєкт став можливим завдяки фінансуванню з державного та місцевого бюджету після успішного відбору через систему DREAM.

На будівництво спрямовано та використано 18 224,864 тис. гривень державного та 2 152,634 тис. гривень місцевого бюджетів.

У 2023-2024 роках на модернізацію харчоблоків та їдалень у закладах освіти області освоєно 11 311,2 тис. гривень. Із них за рахунок коштів місцевих бюджетів – 8 270,11 тис. грн, за рахунок підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) та інших благодійних організації – 3 041,09 тис. гривень.

Крім того, виконано ремонтні роботи їдальні Ужгородського ліцею № 5 Ужгородської міської ради та Ужгородського ліцею № 9 Ужгородської міської ради на

загальну суму 735,19 тис. грн, здійснено модернізацію (капітальний ремонт) двох харчоблоків, а саме: Ужгородського ліцею „Імідж” Ужгородської міської ради та Ужгородського ліцею № 7 Ужгородської міської ради на загальну суму 6 775,53 тис. грн, з них будівельні роботи – 6 265,18 тис. грн.

Завершено реконструкцію їдальні та санвузлів Сюртівського ліцею Сюртівської сільської ради на загальну вартість – 2 429,33 тис. грн.

Успішним прикладом партнерства є співпраця відділу освіти, культури, молоді та спорту Великобичківської селищної ради із місцевими підприємцями. За кошти підприємців проведено капітальний ремонт харчоблоків Плаюцького ЗЗСО I-III ст., Річанського ЗЗСО I-III ст., Водицького ЗЗСО I-III ст., Верхньоводянського ЗЗСО. Для харчоблоків за кошти підприємців закуплено нове обладнання: електричні плити – 6 шт; газові плити – 2 шт.; мікрохвильові печі – 3 шт.; міксери – 5 шт.; бойлери – 3 шт.; комбайни – 5 шт.; посудомийки – 5 шт.; господарське начиння, посуд – 500 комплектів, нові меблі для їдальні та столи для харчоблоків. Відремонтовано водопостачання та каналізаційні системи.

З метою створення комфортних умов харчування учнів, шляхом оновлення технічного обладнання шкільної їдальні у 2023 році Королівська селищна територіальна громада стала учасницею фінального етапу грантової ініціативи Міжнародної організації з міграції „Людський вимір – інклюзивні дані для стабільності та розвитку” й отримала 12 тисяч доларів США у гривневому еквіваленті на реалізацію проекту „Модернізація технічного обладнання шкільної їдальні Королівського закладу загальної середньої освіти I – III ступенів № 1 Королівської селищної ради Закарпатської області”.

У рамках виконання Стратегічної цілі № 3 майстри виробничого навчання закладів професійної освіти пройшли підготовку тренерів для підвищення кваліфікації кухарів шкільних їдалень. Загалом 27 педагогічних працівників успішно завершили теоретичну частину навчальної програми „Навчання тренерів для майстрів виробничого навчання”, а саме: 10 осіб із Ужгородського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування, 5 – із КЗ „Тячівський професійний ліцей” ЗОР, 3 – із КЗ „Берегівський професійний ліцей сфери послуг” ЗОР, 2 – із КЗ „Міжгірський професійний коледж” ЗОР та 7 – із ДНЗ „Мукачівський центр професійно-технічної освіти”.

Представниця Закарпаття Настасія Овечкіна, майстер виробничого навчання Комунального закладу „Тячівський професійний ліцей” Закарпатської обласної ради, була учасницею практичного етапу навчання, який відбувся на базі Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу, та отримала сертифікат майстра-тренера.

На базі Навчально-практичного центру сучасних технологій харчування та ресторанного сервісу Ужгородського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування проведено II практичний етап навчання за програмою підготовки майстер-тренерів, що реалізується Громадською організацією „Cult food” за підтримки Швейцарсько-українського проєкту DECIDE. 26 майстрів виробничого навчання з п’яти закладів П(ПТ)О Закарпаття завершили практичну підготовку з метою отримання статусу майстра-тренера для підвищення кваліфікації кухарів шкільних їдалень.

Професійний супровід практичного етапу здійснювала майстер-тренер Настасія Овечкіна. Процес виконання практичних завдань з приготування страв за технологічними картками відповідно до Збірника рецептур страв для харчування дітей

в закладах освіти Євгена Клопотенка супроводжувався відеозйомкою та фотофіксацією.

За результатами практичного етапу 26 майстрів виробничого навчання ЗПО отримали сертифікати майстрів-тренерів.

У квітні 2025 року на базі закладів професійної освіти розпочалося підвищення кваліфікації кухарів шкільних їдалень за програмою „Впровадження різноманітного, збалансованого та якісного харчування в закладах освіти”. Програма передбачає ознайомлення з принципами реформи шкільного харчування в Україні, способами та формами його організації, особливостями складання шкільного меню, новими гігієнічними вимогами до виробництва на потужностях харчоблоку шкільної їдальні. Під час практичних занять слухачі відпрацьовують технологію приготування сучасних страв здорового харчування за Збірником рецептур Є. Клопотенка.

Навчання проводять майстри виробничого навчання, котрі успішно опанували програму підготовки майстрів-тренерів, що реалізовувалася Громадською організацією „Cult food” в межах проєкту „Реформа шкільного харчування”, та отримали відповідні сертифікати.

Упродовж 2025 року на базі закладів професійної освіти організовано навчання для 113 працівників шкільних їдалень різних територіальних громад області.

У КЗ „Берегівський професійний ліцей сфери послуг” ЗОР протягом квітня-червня 2025 року пройшли підготовку три групи (32 особи) кухарів закладів освіти Великобуйганської, Батівської, Воловецької, Нижньоворітської територіальних громад.

На базі КЗ „Тячівський професійний ліцей” ЗОР упродовж травня-жовтня 2025 року проведено навчання для чотирьох груп кухарів (48 осіб) із Тересвянської, Солотвинської, Тячівської, Буштинської, Нересницької, Хустської ТГ.

У КЗ „Міжгірський професійний коледж” ЗОР майстри-тренери провели підвищення кваліфікації 18 працівників шкільних їдалень Пилипецької, Верхньоворітської, Хустської ТГ.

На базі Ужгородського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування пройшли навчання 15 кухарів із Мукачівської, Свалявської, Іршавської, Перечинської територіальних громад.

Організація такого навчання – це реальний крок до впровадження якісного та збалансованого харчування в школах.

Четвертою Стратегічною ціллю є свідоме обрання українцями здорового харчування.

Організація харчування у закладах освіти області здійснюється відповідно до затвердженого примірного чотиритижневого сезонного меню, що забезпечує організацію повноцінного та збалансованого харчування у ЗЗСО, відповідно до наказів Міністерства охорони здоров'я України від 03.02.2022 № 215 „Про затвердження рекомендованого Примірного чотиритижневого сезонного меню рекомендованого для організації триразового харчування дітей віком від 1 до 6 (7) років в закладах освіти та інших” та від 08.02.2023 №243 „Про затвердження рекомендованого Примірного чотиритижневого сезонного меню, рекомендованого для організації одноразового харчування дітей віком від 6 до 18 років в закладах освіти та інших організованих дитячих колективах на осінній період”, з обов'язковим погодженням примірного чотиритижневого сезонного меню територіальними управліннями Держпродспоживслужби в Закарпатській області.

З метою аналізу виконання постанов Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року №305 „Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах

освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку” та виконання пункту 8 протоколу наради під головуванням Прем’єр-міністра України від 05.03.2025 щодо комунікаційної кампанії у рамках реалізації реформи шкільного харчування місцевими органами управління освітою видано відповідні накази про проведення комунікаційної кампанії щодо організації шкільного харчування.

Керівниками ЗЗСО, працівниками місцевих органів управління освітою проведено ряд зустрічей з батьками здобувачів освіти, під час яких ознайомлено з порядком організації шкільного харчування, новим меню та принципами здорового харчування. Обговорено питання організації харчування, якості продуктів, подачі страв, пропозиції та зауваження батьків щодо покращення якості харчування, контролю за реалізацією буфетної продукції (щодо переліку харчових продуктів, які заборонено реалізовувати у шкільних буфетах та які рекомендовано для реалізації). Ці заходи сприяли активному залученню батьків до процесу покращення організації харчування.

У територіальних громадах області, де організація харчування у закладах освіти здійснюється шляхом надання послуги кейтерингу, також відбулися кілька заходів під назвою „Послуги кейтерингу: запитання та відповіді”, де обговорювалося питання сезонного меню, якості доставлених страв, процедура замовлення, дотримання санітарних норм. Крім цього, було проведено опитування серед батьків для оцінки рівня їхньої задоволеності організацією харчування.

У закладах освіти проводилися тижні збалансованого та здорового харчування, заходи яких було спрямовано на пропагування здорових звичок харчування серед здобувачів освіти. Висвітлення упровадження реформи шкільного харчування здійснюється шляхом презентації цієї інформації під час проведення заходів та висвітлення результатів на сайтах й офіційних сторінках у соціальних мережах

Крім того, проведено такі заходи: опитування, анкетування, бесіди, кулінарні дні, вікторини „Смачні ідеї для здорового харчування”, ігри „Світлофор”, „Сортувальник”, комікси „Щоденні звички Лелі та Северина” тощо, спрямовані на підвищення задоволеності та лояльності учнів і батьків до шкільного харчування, що, у свою чергу, призведе до збільшення кількості учнів, які охоплені якісним гарячим харчуванням (безоплатним та за кошти батьків).

В окремих закладах освіти області проведено захід під назвою „День відкритих дверей” у шкільну їдальню, мета якого – забезпечити відкритість та прозорість у питаннях організації харчування учнів, а також дати можливість батькам особисто ознайомитись з умовами приготування їжі, меню та процесом видачі страв. Ознайомлено батьків з роботою харчоблоку та умовами зберігання продуктів, а також батьки мали можливість дегустувати страви, що входять до шкільного меню.

В одній із громад проведено форум для батьків „Здорова тарілка школяра”, де відповідальні особи в закладах освіти за харчування презентували практичний кейс „Тарілка здорового харчування”, під час якого батьки мали можливість переглянути різноманітність страв шкільного меню. Обговорено питання здорового харчування в школі, вимоги до меню відповідно до чинних нормативних актів та участь батьків у контролі якості харчування. Відбулося спілкування у форматі „питання – відповіді” з представниками адміністрації закладу, кухарями та членами шкільної комісії з харчування.

На початку 2025 року молодіжний центр „Молодь ДІЙ” провів опитування серед учнів та їхніх батьків семи закладів освіти області щодо якості харчування. Також було знято серію відеосюжетів, де висвітлено особливості шкільного харчування, думки дітей та педагогів, а також покращення, які відбулися за останні роки. Результати

опитування засвідчили, що більшість дітей із задоволенням споживають страви у шкільних їдальнях, відзначаючи їхні смачність, різноманітність та якість.

Крім зазначених заходів, у закладах освіти області проведено батьківські збори, під час яких обговорено питання шкільного харчування. Створені ініціативні групи з представників батьківського комітету, які періодично здійснюють огляд умов харчування. Забезпечено періодичний збір пропозицій і зауважень від батьків. За підсумками зібраної інформації частину пропозицій передано відповідальним особам для врахування під час складання меню на наступний період.

Проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота в закладах освіти з метою популяризації культури харчування та харчових звичок у здобувачів освіти, до якої долучаються медичні працівники, класні керівники, батьки та керівники закладів.

Так, за даними місцевих органів управління освітою, відсоток задоволеності батьків харчуванням у закладах загальної середньої освіти області склав 89 відсотків.

Упродовж 2024 – 2025 років на офіційних сайтах Закарпатської обласної державної (військової) адміністрації, департаменту освіти і науки, молоді та спорту обласної державної адміністрації – обласної військової адміністрації, органів місцевого самоврядування, закладів освіти всебічно висвітлювалися результати впровадження реформи шкільного харчування.

Робота щодо забезпечення дітям рівних можливостей у доступі до збалансованого здорового харчування, реформування системи шкільного харчування продовжується. Наразі є проєкт операційного плану заходів з реалізації у 2025 – 2027 роках Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року та очікуємо його затвердження на державному рівні.

**Головний спеціаліст відділу
фінансово-економічної роботи
бухгалтерського обліку та звітності**

Вікторія ОРОС